

Echtpaar Godfried-Menko

Van het echtpaar Godfried is niet zo heel veel bekend. Het paar is onopvallend door het leven gegaan. Hun namen komen we niet tegen in ledenlijsten van verenigingen of bij Hengelose activiteiten. Philippus Godfried wordt in 1872 geboren in Hoogeveen. Op 11 september 1897 komt hij naar Hengelo waar hij een baan vindt als onderwijzer aan de Leusveenschool op de hoek van de Oldenzaalsestraat en de Ir. M. Schefferlaan.. Hier ontmoet hij Mina Telza Menko. Zij is op 12 november 1872 als zesde van tien kinderen in het gezin in Hengelo geboren. Haar ouders hebben een winkel in manufacturen aan de Brinkstraat. Ze trouwen 19 juli 1907, ze zijn dan 35 jaar oud. Hun huwelijk blijft kinderloos.

Philippus Godfried blijft niet gewoon onderwijzer. Hij wordt leraar aan het gymnasium aan de toenmalige Gymnasiumstraat, de latere B.P. Hofstedestraat. Dat gymnasium stond ongeveer waar nu de parkeergarage is. Mina Godfried heeft zoals gebruikelijk in die dagen geen baan. Zij verzorgt het huishouden, en gezien de omvang daarvan zal ze er geen dagtaak aan gehad hebben. Toch komen we haar naam niet tegen als iemand die bijvoorbeeld meewerkt in de synagoge of een andere instelling.

In financiële zin gaat het goed met het echtpaar. Zij zijn in staat een nieuw huis te laten bouwen aan de Bornschestraat 65. Daar wonen ze nog als Philippus Godfried op 1 oktober 1937 met pensioen gaat, en ze wonen er ook nog als Hengelo op 10 mei 1940 bezet wordt door de Duitsers.

In 1941 vorderen de Duitsers het huis van Godfried. Na aan de Molenstraat gewoond te hebben verkassen ze in mei 1942 naar de Spoelsterstraat 9, een woning die eigenlijk te klein is om permanent huisvesting te bieden aan twee extra bewoners. Bovendien verblijven er op dat adres onderduikers.

Vlak voor kerst 1942 vertrekt het echtpaar, de gemeentelijke administratie vermeldt 'vow' (vertrek onbekend waarheen). Ze duiken onder aan de Meeuwenweg waar zij kost en inwoning krijgen tegen betaling van een zeer hoog bedrag. Hun kostbaas heeft meer dan misbruik gemaakt van de situatie. Maar de hoofdbewoner aan de Meeuwenweg is ook bang. Bang dat hij op een kwade dag verraden zal worden en dat hij zelf slachtoffer zal worden van de Duitse bezetter. Op zich is die angst niet helemaal ongegrond. Er zijn dan al voorbeelden bekend van mensen die veroordeeld zijn tot langdurige gevangenisstraffen wegens hulp aan Joden. In een proces-verbaal dat na de oorlog is opgenomen wordt angst genoemd als reden dat Godfried moet vertrekken.

In april 1943 wordt een nieuw onderduikadres gevonden in een boerderij aan de Westermaatsweg. Dat levert voor het echtpaar Godfried meerdere voordelen op. Ze hebben op de boerderij meer leefruimte en ze kunnen af en toe naar buiten, vooral 's-avonds als er geen burens zijn, die hen kunnen zien. En bovendien betalen ze nu nog maar 10 gulden per week. Dat is wel belangrijk want omdat hij is ondergedoken bestaat Philippus Godfried officieel niet meer. Zijn pensioen wordt dus ook niet meer uitbetaald en het echtpaar heeft al geweldig ingeteerd op hun spaargeld. Als het voorjaar voorbij is en de zomer begint, ontstaat er voor de boer een praktisch probleem. Het echtpaar

Godfried woont op de hooizolder maar die is nodig waarvoor hij bedoeld is, hooi. Hij heeft op zijn grond nog een zomerhuisje staan, maar ook bij hem slaat de angst toe. Hij wil af van het echtpaar. Op 19 juni 1943 stapt de boer op zijn fiets en gaat op bezoek bij zijn dominee, ds. J.W. van Kooten. Een bezoek met een dramatisch gevolg.

Ds. Van Kooten wordt in 1902 in Garderen geboren in een predikantengezin. Ds. Van Kooten komt in 1939 vanuit Koudekerke in Zeeland naar Hengelo om predikant te worden in de Waterstaatskerk. Het is al zijn vierde gemeente in tien jaar, een opvallend hoog aantal. In juni 1940 maakt hij daarom deel uit van het plaatselijke oorlogsrampen-comité dat een collecte organiseert.

De precieze inhoud van het gesprek tussen de boer en de dominee kennen we niet. Wat we wel weten staat in een politierapport dat een dag later, op 20 juni 1943 is opgemaakt. De boer komt bij ds. Van Kooten en vraagt om raad. Hij heeft een Joods echtpaar gehuisvest en hij heeft de ruimte nodig. De dominee zegt hem toe te zullen zoeken naar een oplossing en de boer stapt weer op zijn fiets richting Westermaatsweg. Onderweg wordt hij al ingehaald door de auto's van de Sicherheitsdienst. Ds. Van Kooten heeft inderdaad voor een oplossing gezorgd: als de boer weg is gaat hij linea recta naar het vlakbij gelegen politiebureau om het echtpaar aan te geven. De blijkbaar aanwezige SD laat er geen gras over groeien en het echtpaar Godfried wordt onmiddellijk opgehaald en overgebracht naar het politiebureau. De volgende dag worden Philippus en Mina Godfried op transport gesteld naar Kamp Vught. Een week later gaan ze met de trein naar Sobibor waar ze direct na aankomst op 2 juli 1943 in de gaskamer worden omgebracht.

bron Wybo Miedema: 'Op de bun'
archief gemeente Hengelo